

قاچاق در ۵ برداشت

سیستم زیرزمینی، چگونه انسان، احشام و سوخت را پیرامون ایران جابه‌جا می‌کند؟

محمد رضا عزیز
دبیر گروه ایران زمین

کردن و قدم در راهی گذاشتن که شانس مرگ با زندگی برابری می‌کند، تقدیس می‌شود و به‌عنوان نشانه‌ای از حمیت و شجاعت مردانه تقدیس می‌شود. همین موضوع آمار ترک تحصیل دانش‌آموزان در مناطق مرزی را افزایش داده است. بویژه اینکه افزایش بیکاری و مشغول به کار نشدن نیروی تحصیل کرده در این مناطق، افق امیدوار کننده‌ای را برای جوانان و نوجوانان در مناطق مرزی ترسیم نکرده است. یکی دیگر از تبعات اجتماعی و انتظامی این پدیده: جولان پرخطر خودروهای شوتی در جاده‌های کشور است که منجر به حوادث مرگبار فراوان و پرمخاطره کردن رانندگی در جاده‌ها بویژه جاده‌های نزدیک به مناطق مرزی غرب، جنوب غربی، جنوب و جنوب شرقی کشور شده است. در این گزارش که از نظراتان می‌گذرد به موضوع قاچاق در ۴ برداشت پرداخته‌ایم. در برداشت اول، ورود اتباع غیرمجاز افغانستانی را از مبدأ و از شهر زنج که پایگاه اصلی قاچاق در افغانستان است پیگیری کرده‌ایم و سفر پر هزینه و پرخطر آنها از افغانستان به ایران و از ایران به ترکیه بررسی شده است. در برداشت دوم به موضوع قاچاق سوخت پرداخته‌ایم و شیوه‌های قاچاق سوخت از سرقت از شاه لوله‌های انتقال فرآورده‌های نفتی تا جمع‌آوری سوخت‌های سهمیه‌ای و قاچاق آنها را بررسی کرده‌ایم. در برداشت سوم به یکی از اشکال قاچاق کالا که قاچاق احشام از سواحل جنوب کشور به کشور عمان است پرداخته‌ایم و در برداشت چهارم مهاجرت قاچاق به مقصد اروپا و آمریکا را بررسی کرده‌ایم. ♦

انسان گرفته تا سوخت و کالاهای دیگر. قاچاق هر سال با صورت‌های تازه‌تر دامنه و گستره بیشتری می‌گیرد و بیش از گذشته ریشه‌های خود را در گوشت و پوست اقتصاد، جامعه و فرهنگ ایران می‌تند و عوارض آن با زخم‌ها و دمل‌های چرکین سر باز می‌زند. در اقتصاد قاچاق سوخت با حجمی که تا ۳۵ میلیون لیتر در روز تخمین زده می‌شود گردش مالی حدود ۱۰ میلیارد دلار در سال پدید آورده که بین عاملان میدانی قاچاق از فروشندگان سهمیه مشاغل تا سارقان سوخت خط لوله‌های انتقال، شوتی‌ها و ذینفعان اصلی و ناشناس تقسیم می‌شود. قاچاق انسان به ابرچالش حضور دو تا سه میلیون تبعه خارجی (اکثریت افغانستانی) غیر مجاز منتهی شده که هیچ صورت وضعیتی از اشتغال، سرمایه، سکونتگاه، درآمد و... آنها وجود ندارد در جایی ثبت نمی‌شود. حضور این تعداد مهاجر قاچاق افزون بر اینکه ساختار زیرزمینی و غیر رسمی اقتصاد را فربه‌تر می‌کند، چالش‌ها و تبعات امنیتی زیادی را هم بر کشور تحمیل کرده است. از سوی دیگر قاچاق سایر کالاها نیز تقریباً در همه مرزهای کشور در حال انجام است و افزون بر گردش مالی چندین هزار میلیارد تومانی، هزاران نفر را تحت عنوان شوتی و کولبر وارد زنجیره خود کرده است. جدای از تبعات اقتصادی قاچاق سوخت و کالاها، عوارض اجتماعی قاچاق قابل تأمل است. گستردگی قاچاق در مناطق مرزی باعث شده تا الگویی از اشتغال در این مناطق تبدیل به هنجار شود که در آن کسب درآمد و رسیدن به آرزوها در زمان کم همراه با خطر

در مرزهای شرق کشور از میرجاوه تا دوغارون و در سوی مقابل در مرزهای غربی در امتداد مرز ایران و ترکیه، صدها نفر هستند که در همین لحظه که این سالنامه را می‌خوانید در تلاشند که دور از چشم مرزبانان، از سیم‌های خاردار و دیوار مرزی عبور کنند و وارد ایران شوند یا از ایران خارج و به سودای رسیدن به اروپا وارد خاک ترکیه شوند. در همین لحظه در مرز ایران با پاکستان و در سواحل هرمزگان و بوشهر و در سوی دیگر در مرزهای مشترک ایران با عراق، اقلیم کردستان عراق و ترکیه، صدها هزار لیتر سوخت بارانه‌ای از گازوئیل گرفته تا نفت سفید و بنزین با مشک‌های شوتی‌ها، باک‌های مخفی و کاذب اتوبوس‌ها و کامیون‌ها، تریلی‌های سوختکش با اوراق و مجوزهای جعلی، لوله‌هایی که از مخزن‌های مخفی در ساحل تا زیر دریا امتداد دارند، یا به شاه‌لوله‌های رسمی انتقال سوخت از پالایشگاه‌ها وصلند، لنج‌ها و قایق‌های شوتی و... از کشور خارج می‌شود؛ زبانی که از این طریق به اقتصاد ایران می‌رسد نجومی است و حجم مالی و لجستیکی آن و جمعیتی را که با خود درگیر می‌کند به حدی است که می‌توان گفت موازی و دوش به دوش با اقتصاد رسمی و قانونی کشور در طی سال‌ها، اقتصادی زیرزمینی و پنهان شکل گرفته و رشد یافته است که در آن همه چیز قاچاق می‌شود از قاچاق